

5. AgudeloCF. Cysticendometrialhyperplasia – pyometracomplexincats.Areview /CF. Agudelo //VetQ– 2005:27 (4): 173.
6. Clinical laboratory findings, vaginal cytology and pathology in controlled study of pyometra in cats / Y.Nak, DM Misirlioglu, A DKeskin.//.VetPract– 2005. 35(1) – 10.
7. DavidsonAP. Infertility in the queen. /AP Davidson, Bonagura JD (ed).Kirk's Current Veterinary Therapy XIII: Small Animal Practice. Philadelphia: WB Saunders, 2000:929–93.
8. Fayrer-Hosken R.A. Pyometra/R.A Fayrer-Hoske // The Internet vet column.- 1994.-Vol 1.- 15.
9. Griffen B. Prolific Cats: The Estrous Cycle./Brenda Griffin //CompendContinEduPrac Vet – December 2001.23 (12) 1049.

В условиях домашнего содержания заболевания репродуктивных органов кошек встречаются часто, и немалую долю занимают воспалительные процессы матки. В работе были исследованы 191 кошка с пиометрой и 73 случаев хронического эндометрита. Пиометра и хронический эндометрит чаще регистрировали с сентября по ноябрь. Относительно частоты возникновения пиометры и хронического эндометрита среди кошек разного возраста наиболее часто диагностировали данные патологии у кошек в возрасте 5-8 лет. Их преимущественно обнаруживали у беспородных кошек, а среди породных доминировали такие как персидская и сиамская породы. Полученные данные свидетельствуют о распротраненности пиометры и хронического эндометрита у кошек, причем в последнее время наблюдалась тенденция к росту частоты возникновения этих патологий.

Under home keeping conditions the diseases of reproductive organs of cats are widespread and the considerable part of it is connected with uterus inflammations. The work studied 191 cats with pyometra and 73 cases of chronic endometritis. Pyometra and chronic endometritis were more often registered in the period from September to November. As for the frequency of pyometra and chronic endometritis among cats of all ages more often such pathologies were diagnosed in cats of 5-8 years age. Pyometra and chronic endometritis were usually found in outbred cats, while among breeds the Persian and Siamese were dominating. The received results testify to the prevalence of piometry and chronic endometritis of cats and lately there is a tendency for increasing the incidence of these pathologies.

Дата надходження до редакції: 22.11.2011 р.
Рецензент: д.вет.н., професор М.І.Харенко

УДК 619:617.2-001.1/.4:636.7/.8

С.В. Рубленко, д.вет.н., доцент, Білоцерківський НАУ
О.В. Єрошенко, аспірант, Білоцерківський НАУ

МОНІТОРИНГ ВЕТЕРИНАРНОЇ ДОПОМОГИ І СТРУКТУРА ХІРУРГІЧНОЇ ПАТОЛОГІЇ СЕРЕД ДРІБНИХ ДОМАШНІХ ТВАРИН В УМОВАХ МІСЬКОЇ КЛІНІКИ

За результатами проведеного моніторингу встановлено, що хірургічна патологія серед дрібних домашніх тварин, що надійшли в клініку ветеринарної медицини Білоцерківського національного аграрного університету, становить у собак 46,2 % та 54,4 % у котів. Серед хірургічної патології найбільш поширеними у собак та котів є: травми та хірургічна інфекція м'яких тканин – 22,8 % та 16,3 %; кістково-суглобова патологія – 17,7 % та 15,0 %; абдомінальна хірургічна патологія – 8,9 % та 25,5 %; неоплазії – 10,0 % та 16,3 %; хвороби статевих органів – 8,9 % та 13,7 %; хвороби очей – 12,7 % та 6,3%, і шкіри – 11,4 % та 3,7%, відповідно.

Постановка проблеми у загальному вигляді. За останні роки в містах та інших населених пунктах України істотно збільшилася чисельність дрібних домашніх тварин, все більшим стає перелік маловідомих нозологічних форм різноманітних хвороб, постійно підвищуються вимоги до умов та засобів надання кваліфікованих, нерідко вузькопрофільних, діагностичних і лікувальних послуг, що потребує удосконалення ветеринарно-медичної допомоги таким тваринам. У зв'язку з цим розширення і поглиблення науково-методичної бази щодо діагностики, лікування і профілактики хвороб дрібних домашніх тварин є

однією із важливих проблем ветеринарної медицини. Суттєвою складовою у вирішенні цієї проблеми є постійний моніторинг захворюваності тварин із визначенням її структури, причин та нозологічних форм. При цьому важливе значення мають методологія моніторингу за популяційними, адміністративно-географічними, соціально-економічними, епізоотологічними та епідеміологічними критеріями, за науково-методичними принципами формування нозологічних груп структури захворюваності, аналізу та узагальнення її причин і ефективності лікувальних засобів. Все це у цілому надасть можливість визначити як на-

Вісник Сумського національного аграрного університету

прями подальших наукових досліджень для удосконалення діагностичних та лікувально-профілактичних заходів, так і формувати організаційно-методичні засади підвищення якості висококваліфікованої ветеринарно-медичної допомоги, цілеспрямованого і оптимального її забезпечення діагностичними засобами, ветеринарними імунобіологічними і фармацевтичними препаратами тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

За останні 10 років в Україні та Росії ряд фахівців спрямовували свої зусилля на визначення структури хірургічної патології, яка серед загалу хвороб у собак займає перше місце. Так, згідно моніторингу проведеного в м. Житомир вона становить 42,1 % [1], в Одесі – 43 % [2], від загальної кількості тварин, яким надавалася ветеринарна допомога. При цьому серед усіх хірургічних захворювань у собак травматизм складає близько 50 % [3]. Згідно даних російських авторів [4, 7] травматизм у м. Москві складає – 12 %, а у м. Санкт-Петербурзі – 39,3 %. Найчастіше зустрічаються травми, нанесені автомобільним транспортом, укуси інших собак, випадкові травми [5]. В структурі ускладнень травм рани складають до 18 % хірургічно хворих тварин [6, 7]. Особливо тяжкі травми можуть спричинити виникнення шоку (близько 7 % травмованих собак) [8], а смертність від травм ще до надання першої допомоги може досягати 9–24 % [9]. За іншими даними [10], травми м'яких тканин є причиною смерті 10 % усіх загиблих собак. Водночас це далеко не повна картина всієї необхідної хірургічної допомоги у дрібних домашніх тварин, оскільки нерідко менші за свою часткою хвороби потребують значних за обсягом і складних технологічно діагностичних і лікувальних заходів, а це переломи кісток, патологія органу зору, неоплазії та різноманітна абдомінальна патологія.

Постановка завдання. Метою дослідження було проведення моніторингу ветеринарно-медичної допомоги і хірургічної патології у собак та котів та визначення структури останньої в умовах міської клініки.

Матеріали та методи досліджень. Робота виконана у клініці ветеринарної медицини Білоцерківського національного аграрного університету на собаках та котах різних порід, віку та статі, які надходили для надання ветеринарної допомоги. У тварин проводили загальне клінічне обстеження, морфологічні та біохімічні дослідження крові, а за необхідності – рентгенологічне, лапароскопічне чи ультразвукове. Після встановлення діагнозу тваринам надавалося відповідне лікування. Також було опрацьовано журнали амбулаторного прийому тварин за період з січня 2011 по січень 2012 року.

Результати досліджень та їх обговорення.

За період з січня 2011 по січень 2012 року до клініки ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ надійшло для надання ветеринарної допо-

моги 1272 тварини, з них – 684 собаки та 588 котів різних порід, статті та віку.

Здебільшого попередні дослідники [1, 2] визначали структуру захворюваності дрібних домашніх тварин, застосовуючи суто дисциплінарний традиційний підхід, розподіляючи хвороби на внутрішні незаразні, хірургічні, інфекційні та інші. В представленому дослідженні був використаний етіопатогенетичний принцип із урахуванням анатомо-топографічної локалізації патологічного процесу, оскільки саме ці критерії є вирішальними у виборі діагностичних прийомів та лікувально-профілактичної стратегії й тактики.

Певний об'єм роботи лікаря ветеринарної медицини за обслуговування дрібних домашніх тварин займають профілактичні щеплення проти інфекційних захворювань. Так, із загальної кількості собак, які надійшли у зазначений період до клініки, у 29,2 % проводили диспансерне обстеження та профілактичні щеплення (табл. 1). Що ж до котів, то ця частка значно нижча і становить 8,8 %, що свідчить про недостатню ветеринарно-просвітницьку роботу з їх власниками стосовно профілактики інфекційних хвороб, оскільки кількість і частота нозологічних форм останніх у котів не менша, ніж у собак.

Надання хірургічної допомоги одна із складових роботи лікаря ветеринарної медицини у клініці дрібних домашніх тварин, яка включає в себе також проведення кастрацій та косметичних операцій. Згідно проведеного моніторингу значно більша частка кастрацій – 31,3 %, виконана серед котів, тоді як у собак віна склала 4,1 % від загальної кількості тварин, що надійшли до клініки. При чому серед останніх здебільшого це були суки, а кастрацію у них проводили, головним чином, з причини гормональних порушень та гінекологічних хвороб.

Косметичні операції – 1,8 %, такі як ампутація хвоста проводилися у собак мисливських порід, купірування вушної раковини при їх деформаціях унаслідок травмування.

Хірургічна патологія із загальної кількості тварин, які надійшли до клініки, досить поширена і становить 46,2 % серед собак та 54,4 % у котів. Вона у свою чергу об'єднує: травми та хірургічну інфекцію м'яких тканин – 10,5 % та 8,8 %; кістково-суглобову патологію – 8,2 % та 8,2 %; хвороби вух – 2,9 % та 2,7 %; хвороби шкіри – 5,3 % і 2,1 %; хвороби статевих органів – 4,1 % і 7,5 %; абдомінальна хірургічна патологія – 4,1 % та 12,2 %; неоплазії – 4,7 % та 8,8 %; хвороби очей – 5,8 % та 3,4 %; хвороби нервової системи – 0,6 % та 0,7 %, відповідно у собак і котів. Тобто у перших частіше зустрічаються переломи кісток, неоплазії, рани, абсцеси та грижі, а у других – сечокам'яна хвороба, неоплазії, переломи кісток, піометра та абсцеси.

Таблиця 1

Загальна структура ветеринарної допомоги

Ветеринарна допомога	Собаки		Коти	
	Загальна кількість гол.	У відсотках	Загальна кількість гол.	У відсотках
травми та хірургічна інфекція м'яких тканин	72	10,5	52	8,8
кістково-суглобова патологія	56	8,2	48	8,2
кастрації	28	4,1	184	31,3
хвороби вух	20	2,9	16	2,7
інфекційні хвороби	52	7,6	8	1,4
хвороби шкіри	36	5,3	12	2,1
хвороби статевих органів	28	4,1	44	7,5
диспансерне обстеження та щеплення	200	29,2	52	8,8
абдомінальна хірургічна патологія	28	4,1	72	12,2
хвороби шлунково-кишкового тракту	60	8,8	24	4,1
хвороби дихальної системи	16	2,3	–	–
хвороби очей	40	5,8	20	3,4
хвороби нервової системи	4	0,6	4	0,7
пухлини	32	4,7	52	8,8
косметичні операції	12	1,8	–	–
всього	684	100	588	100

В структурі хірургічної патології (табл. 2) собак травми та хірургічна інфекція м'яких тканин займають 22,8 %, серед якої зокрема, рани – 27,8 %, абсцеси – 27,8 %, параанальний аденіт – 22,2 %, лімфоекстравазат – 16,6 % та забій м'яких тканин – 5,6 %. У котів дещо інша картина, що пов'язано із специфікою їх травмувань під час

бійок, для яких характерними травмуваннями є подряпини та укуси, що спричиняють розвиток абсцесів – 46,1 %, також досить часто зустрічаються рани – 30,8 %, забій м'яких тканин – 15,4 %, та гангрена кінцівок – 7,7 %. Загальний відсоток травм та їх ускладнень інфекційно-запальними процесами у котів становить 16,3 %.

Таблиця 2

Загальна структура хірургічної патології

Ветеринарна допомога	Собаки		Коти	
	Загальна кількість гол.	У відсотках	Загальна кількість гол.	У відсотках
травми та хірургічна інфекція м'яких тканин	72	22,8	52	16,3
кістково-суглобова патологія	56	17,7	48	15,0
хвороби вух	20	6,3	16	5,0
хвороби шкіри	36	11,4	12	3,7
хвороби статевих органів	28	8,9	44	13,7
абдомінальна хірургічна патологія	28	8,9	72	22,5
хвороби очей	40	12,7	20	6,3
пухлини	32	10,0	52	16,3
хвороби нервової системи	4	1,3	4	1,2
всього	316	100	320	100

Згідно проведеного моніторингу 17,7 % у собак та 15,0 % у котів у структурі хірургічної патології займає кістково-суглобова патологія, серед якої найбільш поширеними у собак – 71,4 % (n=40), та котів – 83,4 % (n=40), є різні за локалізацією та ступенем складності переломи кісток. У собак їх причинами у більшості випадків є травми нанесенні автомобільним транспортом, а у котів – падіння з висоти. Суглобова патологія у собак, головним чином, представлена артритидами – 21,4 %, дещо рідше зустрічаються дисплазії кульшового суглоба, тоді як у котів частка останньої складає 8,3 %. Також слід зазначити, що значно рідше у собак – 7,2 % (n=4), та котів – 8,3 % (n=4) мають місце випадки остеомієліту як наслідок відкритих переломів, а це сприяє інфікуванню ділянки травми.

Звертає на себе увагу досить велика частота розвитку в дрібних домашніх тварин неоплазій. В структурі хірургічної патології у котів вони займають – 16,3 %, а у собак – 10,0 %. Частіше за все зустрічаються пухлини молочної залози як у кішок, так і у сук, і як правило, у віці від 8 до 13 років.

Досить часто у собак – 12,7 % спостерігали захворювання очей, а саме такі нозологічні форми: катаракти, кон'юнктивіти, запалення третьої повіки та заворот повік. У котів – 6,3 %, здебільшого це кон'юнктивіти.

Істотне місце в хірургічній патології займає абдомінальна патологія – у собак 8,9 % та котів – 22,5 %. В структурі останньої серед собак найчастіше зустрічаються грижі – 71,4 % (n=20), в більшості випадків – пупкові, а також перитоніт – 14,3 % (n=4), як наслідок проникаючих ран чере-

вної порожнини та ускладнень після інвагінації кишкового піометри і цистит – 14,3 %. У котів же найчастіше зустрічається сечокам'яна хвороба – 77,8 % (n=56), причиною якої є згодовування тваринам сухих кормів, гіподинамія, неякісна вода тощо, а у меншій мірі – грижі 16,7 % (n=12) та асцит – 5,5 % (n=4).

Хвороби статевих органів, які потребують хірургічної допомоги у собак складають 8,9 %. Серед них це такі нозологічні форми як піометра – 42,9 % (n=12), патологічні роди з подальшим проведенням кесарського розтину – 42,9 % (n=12), та орхіти у кобелів – 14,2 % (n=4). У кішок загальна частка хвороб статевих органів становить 13,7 %, із них піометра – 81,8 % (n=36), яка у більшості випадків розвивається внаслідок зміни гормонального статусу та нерегулярних статевих циклів після застосування стероїдних контрацептивних засобів. Патологічні роди у кішок та орхіти у котів займають по 9,1 %.

Серед хвороб шкіри найчастіше у собак – 11,4 %, та котів – 3,7 %, зустрічалися дерматити алергічного походження.

Хвороби вуха у собак займають 6,3 %, тоді як у котів – 5,0 %.

Найменшу частку серед собак – 1,3 %, та котів – 1,2 %, у структурі хірургічної патології займають хвороби нервової системи, які представлені парезами та паралічами периферичних нервів травматичного походження.

Із загальної кількості тварин, які надходили в клініку, хвороби шлунково-кишкового тракту – ентерити, панкреатити, та гепатити, займають

невелику частку в структурі захворюваності в умовах міста лише 8,8 % у собак і 4,1 % у котів.

Отже, лікар ветеринарної медицини в умовах міської клініки повинен бути добре підготовленим у напрямі хірургічного та анестезіологічно-реанімаційного забезпечення ветеринарної допомоги у дрібних домашніх тварин, а для вибору напряму удосконалення своїх теоретичних знань і практичних навичок він постійно повинен аналізувати структуру ветеринарної допомоги.

Висновки

1. Хірургічна патологія в умовах міста досить поширена і становить 46,2 % серед собак та 54,4 % у котів.

2. Основну частку хірургічних хвороб у собак становлять травми та хірургічна інфекція м'яких тканин – 22,8 %, кістково-суглобова патологія – 17,7 %, хвороби очей – 12,7 %, шкіри – 11,4 %, а також пухлини – 10,0 %.

3. Хірургічну групу хвороб у котів формують абдомінальна хірургічна патологія – 25,5 %, травми та хірургічна інфекція м'яких тканин – 16,3 %, неоплазії – 16,3, кістково-суглобова патологія – 15,0 %, та хвороби статевої системи – 13,7 %.

4. Проведенні дослідження свідчать про широкий спектр хірургічної патології у дрібних домашніх тварин, що потребує розробки методології щодо моніторингу хвороб дрібних домашніх тварин в умовах клініки, міста, регіону та всієї України, а це є перспективою подальших досліджень.

Література

1. Фасоля В.П. Вікова, нозологічна і порідна структура хвороб собак у місті Житомирі / В.П. Фасоля // Вісник Білоцерків. держ. аграр. ун-ту. – Біла Церква – 2004. – Вип. 28. – С. 256–263.
2. Пустовіт Р.В. Моніторинг хірургічної патології серед дрібних домашніх тварин ДЛВМ у Київському районі м. Одеси за 2003–2005 роки / Р.В. Пустовіт, Ю.М. Данилейко, М.В. Рубленко // Вісник Білоцерків. держ. аграр. ун-ту. – Біла Церква. – 2006. – Вип. 36. – С. 132–137.
3. Борисевич В.Б. Травматична хвороба / В.Б. Борисевич, Б.В. Борисевич, Т.О. Авраменко // Вісник Білоцерків. держ. аграр. ун-ту. – Біла Церква. – 2002. – Вип. 21. – С. 27–32.
4. Грищенко Н. В. Влияние лазерного излучения и препарата комбидаф на регенерацию костной ткани при переломах трубчатых костей у собак: автореф. дис. на соиск. науч. степени канд. вет. наук : спец. 16.00.05 «Ветеринарная хирургия» / Н. В. Грищенко – Воронеж, 2000. – 22 с.
5. Авраменко Т.О. Особливості травматизму собак в умовах великого міста / Т.О. Авраменко, Л.Г. Стецюра, В.Б. Борисевич // Наук. вісник Націон. аграрн. ун-ту. – Київ. – 2001. – Вип. 38 – С. 63–67.
6. Виденин В.Н. О хирургических болезнях у собак и кошек в условиях большого города / В.Н. Виденин, А.Т. Вошевоз // Актуальные проблемы ветеринарной хирургии: Сб. науч. трудов. – Санкт-Петербург. – 1998. – №129. – С. 10–12.
7. О хирургической патологии собак и кошек / А.Я. Бахтурин, Г.А. Колганова, А.И. Бледнов, С.М. Коломийцев // Актуальные проблемы ветеринарной хирургии: Сб. науч. трудов. – Санкт-Петербург, 1998. – №129. – С. 5–6.
8. Авраменко Т. Шокові реакції у собак / Т. Авраменко // Ветеринарна медицина України. – 2002. – №10. – С. 30–31.
9. Ватников Ю.А. К вопросу посттравматической патологии / Ю.А. Ватников // Ветеринария. – 2003. – №7. – С. 12–13.
10. Schoning P. Gross and microscopic lesions of 230 Kansas Greyhounds / P. Schoning, L.A. Cowan // J. Vet. Diagn. Invest. – 1993. – Vol. 5 (3). – P. 392–397.

По результатам проведенного мониторинга установлено, что хирургическая патология среди мелких домашних животных, которые поступили в клинику ветеринарной медицины Белоцерковского национального аграрного университета, представляет у собак 46,2 % и 54,4 % у кошек. Среди хирургической патологии наиболее распространенными у собак и кошек является: травмы и хирургическая инфекция мягких тканей 22,8 % и 16,3 %; костно-суставная патология 17,7 % и 15,0 %; абдоминальная хирургическая патология 8,9 % и 25,5 %; неоплазии 10,0 % и 16,3 %; болезни половых органов 8,9 % и 13,7 %; глазные болезни 12,7 % и 6,3% и кожи 11,4 % и 3,7% соответственно.

By results of the spent monitoring it is established that the surgical pathology among pets who have arrived in clinic of veterinary medicine of Bila Tserkva National Agrarian University, represents in dogs of 46,2 % and 54,4 % in cats. Among a surgical pathology the most widespread in dogs and cats was traumas and a surgical infection of soft tissue (22,8 % and 16,3%); a bone and joint pathology (17,7 % and 15,0 %); abdominal surgical pathology (8,9 % and 25,5 %); tumor (10,0 % and 16,3 %); diseases of reproductive system (8,9 % and 13,7 %); eye illnesses (12,7 % and 6,3 %) and a skin diseases (11,4 % and 3,7 %) accordingly.

Дата надходження до редакції: 24.11.2011 р.

Рецензент: к.вет.н., доцент О.Г.Стоцький

УДК 636.1:616-091.8.591.75

А.Б. Лазаренко, к.вет.н., доцент, Сумський НАУ

ПАТОМОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ СУХОЖИЛКІВ У КОНЕЙ ЗА КОПИТНИХ ДЕФОРМАЦІЙ НА ТЛІ ХРОНІЧНОГО ЛАМІНІТУ

У статті викладено результати дослідження морфологічної структури сухожилків глибокого пальцевого згинача в коней за копитних деформацій на тлі хронічного ламініту. Встановлено, що за копитних деформацій в коней на тлі хронічного ламініту спостерігається розпушення і дезінтеграція сухожилкових пучків із зростанням об'єму перитенону та ендотенону, разом із інтенсивним паравазальним утворенням колагенових волокон. В судинах перитенону й ендотенону відбувається гіперплазія інтими, субендотеліальне скупчення клітин, потовщення стінок зі звуженням їх просвіту та облітерацією. В ділянці видозмінених судинних пучків виявляється помірний паравазальний набряк пери- та ендотенону, скупчення маси клітин гістіоцитарно-лімфоцитарного походження, серед яких зустрічаються й плазматичні клітини, що здебільшого обмежуються навколо судинною локалізацією, а в деяких ділянках поширюються на більшу площу далеко за межі судинного пучка. Патоморфологічні зміни судинного русла пери- та ендотенону призводить до порушення трофіки сухожилкової тканини, з розпушенням і дезінтеграцією сухожилкових пучків, їх заміщенням сполучною тканиною, утворенням склеротичних ділянок і метабліазією в хрящову тканину.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Із загального числа хірургічних захворювань в коней, патологія копит складає від 12,4 до 17%, залежно від умов утримання та експлуатації [1,2].

Водночас, у структурі ортопедичної патології в коней істотне місце займають дифузні асептичні запальні процеси основи шкіри копит, що реєструються у 8,4% – 11,9% обстежених тварин, відповідно [3–5]. Ламініти посідають чільне місце серед ортопедичної патології в коней, складаючи – 7,1-13% від загального числа обстежених тварин [6].

Не залежно від клінічного перебігу (гострий, хронічний, субклінічний), ламініти в коней поділяються за патоморфологічними змінами листочкового шару основи шкіри та орієнтації копитної кістки до елементів рогового чохла копита на ламініт без зміщення (дислокації) та ламініт із зміщенням дистальної фаланги [7–10].

За даними R.A. Eustace [11] в коней, на долю гострих форм ламінітів без зміщення копитної кістки припадає 7,6%, з її ротацією та опусканням – 36,5% і 7,1%, відповідно, тоді як хронічний перебіг із ротацією дистальної фаланги реєструється в 48,8% випадків.

Зв'язок роботи з важливими науковими чи практичними завданнями. Патогенетичні основи розвитку структурно-морфологічних змін ресорно-амортизаційних утворень копит - сухожилків глибокого пальцевого згинача за унгулярних деформацій на тлі хронічного ламініту в коней є мало вивченими, а тому потребують більш ґрунтовного і деталізованого дослідження, що дозволить опрацювати на цій основі раціональні методи ортопедичного лікування.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Ламініт із зміщенням дистальної фаланги виникає внаслідок прогресування деструктивних процесів у копитній дермі, за яких, розшарування листочків

Вісник Сумського національного аграрного університету